

Bezoeken Uitleg

Laat u, begeleid door een erkend gids van het ministerie van cultuur, verrassen door de geschiedenis van Vendôme, ville d'art et d'histoire, U wordt door de gids verwelkomd. Deze kent alle facetten van Vendôme en geeft u een uitleg waardoor u de geschiedenis en de ontwikkeling van de stad in de verschillende wijken beter zult begrijpen.

Anderhalf uur of ietsje langer...

Kaartjes verkrijgbaar bij het VVV
Hôtel du Saillant - 47 et 49 rue Poterie - 41100 Vendôme
Tel: +33 (0)2 54 77 05 07 - Fax: +33 (0)2 54 73 20 81
www.vendome.eu
ot.vendome@wanadoo.fr

Vrij parcours

Om zelf overal naartoe te wandelen... de monumenten met een nummer worden toegelicht op de diverse borden ter plaatse. Het parcours wordt aangegeven met vergulde spijkers.

Fotos

Omslag

Plattegrond van Vendôme

© archives départementales de Loir-et-Cher

Het ontstaan van een stad

Plattegrond van Vendôme © bibliothèque de Vendôme,

Déversoir © Image de Marc.

De stad in de loop der eeuwen

Gracchus Babeuf © museum van Vendôme,

Abdij van Trinité © François Lauginie.

Smaken en weetjes

Miniatuur uit de bibliotheek van Vendôme © IRHT.

In de voetsporen van een erfgoed

Rue du Change © bibliothèque de Vendôme,

Ingang van de cavalerieswijk © bibliothèque de Vendôme,

Het kasteel © Image de Marc.

Beroemdheden

Ronsard door L. Leygue © Adagp, Paris 2006

Henri IV © TMAX - Fotolia.com

César de Vendôme © François Lauginie

Rochambeau: museum van Vendôme © Philippe Henriot

Fresco "la pêche miraculeuse" © François Lauginie

"La Justice" door N. Prévost: museum van Vendôme © P. Magnon

Andere foto's

CPV + Antonin Veillith

Aan de bron van de Loir
Bron van zoveel rijkdom,
waarvan de eeuwige stroming
vlucht om te verrijken de aarde
van mijn vaderland,
wees er trots op
dat je in jouw water kunt baden:
Geen enkele Franse rivier
kan mooier wassen ...

Pierre de Ronsard (1524-1585) – Fragment uit "Livre des odes"

Luister naar de geschiedenis van Vendôme, een stad van kunst en geschiedenis...

De afdeling cultuur van de gemeente Vendôme stelt een bezoek-programma op en organiseert het hele jaar door activiteiten voor de inwoners van Vendôme en voor scholieren. De activiteitenservice van de afdeling cultuur staat open voor diverse ideeën.

Informatie :

+33(0)2 54 89 43 53

www.vendome.eu

culture@vendome.eu

Wilt u in groepsverband komen?

Vendôme organiseert het hele jaar door rondleidingen.

Op aanvraag kunnen wij u een brochure sturen.

Meer informatie bij het VVV op +33 (0)2 54 77 05 07

Vendôme maakt deel uit van de nationale groep van Steden en regio's van kunst en geschiedenis

Sinds 1985 volgt het Ministerie van Cultuur en Communicatie een politiek die er voor moet zorgen dat het erfgoed in stand gehouden en gewaardeerd wordt. Zij doet dit onder het label "Villes et pays d'art et d'histoire" in samenwerking met de lokale overheid. Deze politiek is vastgelegd in een overeenkomst tussen de directie van monumentenzorg en de regionale afdelingen voor cultuur, - een afdeling van het Ministerie van Cultuur en Communicatie -, en de desbetreffende plaatselijke gemeentes.

Het netwerk "Villes et pays d'art et d'histoire" wil de esthetische en sociale kant van haar erfgoed op een originele wijze tonen aan zijn inwoners, aan bezoekers maar ook aan een jong publiek. De zeer gevarieerde thema's van de rondleidingen en parcours zouden niet mogelijk zijn zonder een constant streven naar kwaliteit van de organisatoren en de gidsen, die aan een leergierig publiek de verschillende facetten van het erfgoed in de 149 "Villes et Pays d'art et d'histoire" uitleggen.

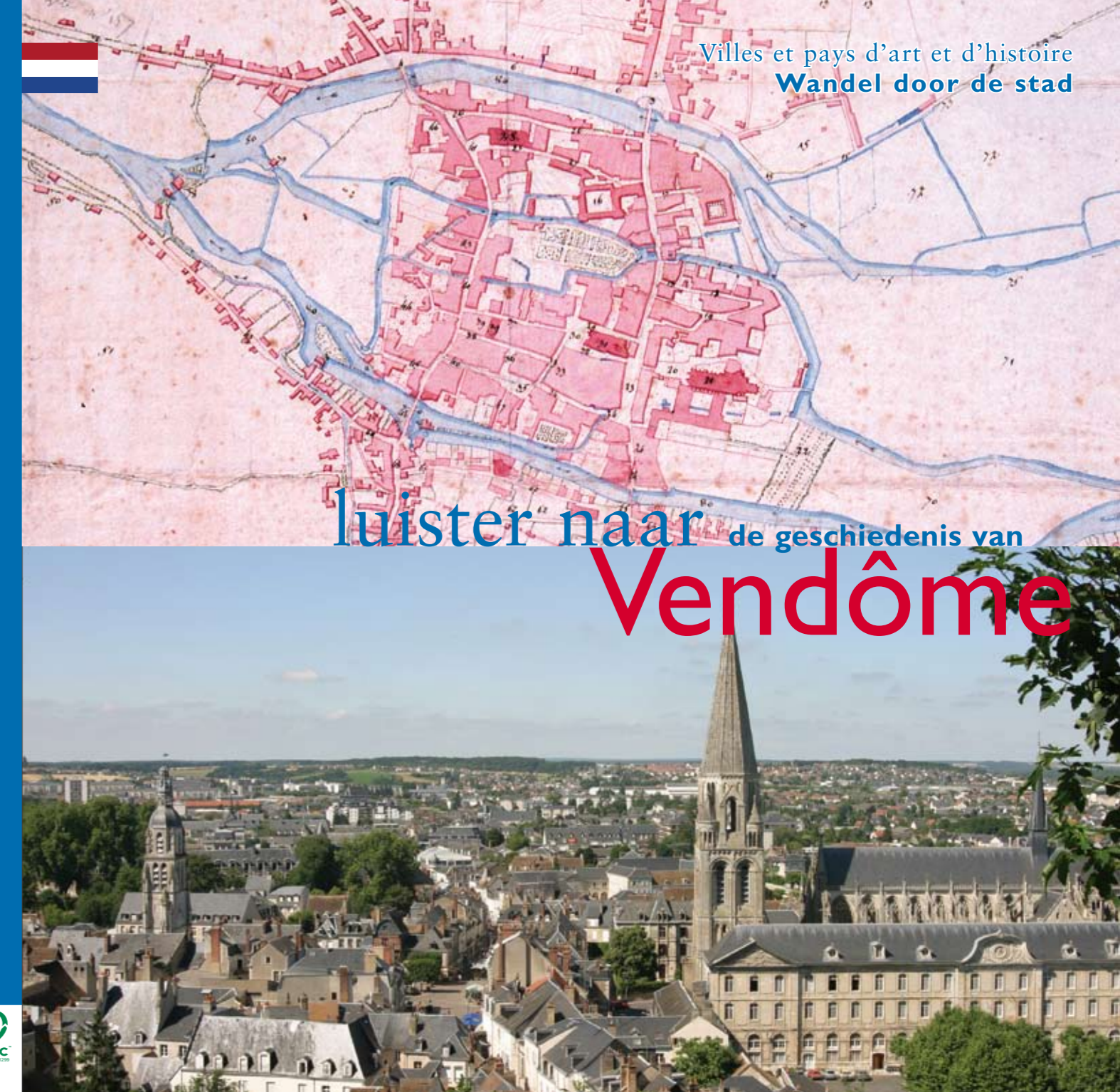
In de omgeving

Ontdek ook Blois, de Perche Sarthois streek, de vallei van de Loir, Orléans, de vallei van de Aubeis, Tours, Loches, Chinon, Bourges, Le Mans, Steden en streken van kunst en cultuur.

www.vpah.culture.fr

Als ik vertrek, zie ik plaatsen voor me die mij na aan
het hart liggen, en die mij terugvoeren naar mijn onschuldige
kindertijd. En de indrukwekkende bergen, waar zo vele malen
ik mijn blik over streelde; u heeft mij zo vele malen zien komen.

François Rouget (1808-1868) Adieu à mon pays

Villes et pays d'art et d'histoire
Wandel door de stad

luister naar de geschiedenis van
Vendôme

Het ontstaan van een stad

De reiziger die zijn eerste indrukken wil onthouden, moet Vendôme binnenkomen via de noordzijde. Komend vanaf de wijngaarden, via een lichte helling richting stad, ziet hij eerst de ruïnes van torens die tegen de hemel afsteken...

Abt Gabriel Plat (1877-1950) «L'église de la Trinité de Vendôme» 1934

In het dal van de vallei van de Loir

De rivier de Loir met zijn verschillende zijarmen bevordert in de prehistorie bewoning door de mens die hier al snel holwoningen bewoonde, in de helling aan de linkeroever. Toch hebben we weinig exacte informatie over de manier waarop de oorspronkelijke bevolking van Vendôme leefde. De eerste keer dat de naam "Vendôme" opgeschreven is ("... cum castellis Duno vel Vindocino..."), dateert van het verdrag van Andelot uit 587. Op de rotsachtige helling aan de zuidkant staat de primitieve donjon van het kasteel van

Vendôme. Tot in de XIe eeuw is hier waarschijnlijk een Romaans castrum geweest, dat op zijn beurt de opvolger was van een gallisch oppidum. De abdij van de Trinité die in 1032 gesticht is en de primitieve kerk Saint-Martin vormen het middelpunt van een beginnend dorp.

Vestingmuren

De Loir die een natuurlijke gracht vormt wordt gekanaliseerd en vestingmuren worden gebouwd om deze gracht te versterken. De traditie wil dat de aanleg van deze muren gebeurt na 1227, op besluit van Blanche de Castille en haar jonge zoon Louis IX, die bij graaf Jean IV om hulp en bescherming kwamen vragen. Vanaf dat moment telt Vendôme drie parochies: Saint-Martin, Saint-Bienheureé en Saint-Lubin in de wijken in het zuiden van de stad.

In de XVIIe eeuw opent historische binnenstad "intra-muros" zich

De muren raken in verval vanwege het slechte onderhoud, maar ook vanwege de overstromingen van de Loir, waardoor ze hun verdedigingsfunctie verliezen. De bewoners van Vendôme gaan de buitenzijden van de binnenstad steeds meer gebruiken. Aan de zuidkant wordt ook het kasteel toegankelijk gemaakt door een nieuwe hoofdboort (de poort van de Beauce) en door de aanleg van een helling die een directe verbinding met de stad mogelijk maakt. Diverse religieuze congregaties vestigen zich in het centrum (Oratorianen) en aan de noordkant (Kapucijnen, Ursulinen, Calvairen).

Veranderingen in de XIXe eeuw

In het begin van de XIXe eeuw wordt er in de gebouwen van de oude benedictijner abdij een cavalerie van 800 man gehuisvest. Drie nieuwe bruggen (de bruggen van de wijken rondom de Abdij en Islette) en de rue de l'Abbaye worden aangelegd om de wijk Rochambeau, die meer dan een kwart van de oppervlakte van het gehele oude stadscentrum beslaat, toegankelijk te maken. Van 1858 tot 1896 wordt geleidelijk aan de infrastructuur verbeterd (gevels gerestaureerd en straten verbreed). Op de plek van de kerk Saint-Martin, die in 1857 al gedeeltelijk verwoest was, en die nu afgebroken wordt, komt een centraal plein en op de plaats waar nu de voorsteden zijn, was in die tijd nog volop groente- en fruitteelt. De spoorlijn, aangelegd tussen 1864 en 1867, was in die tijd de noordgrens van de stad Vendôme.

Wederopbouw en ontwikkeling in de XXe eeuw

Na het bombardement van 15 juni 1940 moet meer dan een kwart van de binnenstad van Vendôme opnieuw opgebouwd worden. De woningnood in het naoorlogse Frankrijk wordt in Vendôme verholpen door het bouwen van woningen op landbouwgrond ten noorden van de stad, tussen de spoorlijn en de wijngaarden. Tussen 1959 en 1966 worden er in les Rottes (in het oud-Frans "les rotés", wat "kleine paadjes" betekent) 1442 flats en 477 woningen gebouwd op 83 hectare grond. In deze nieuwe wijk staat de kerk Notre-Dame, indrukwekkend vanwege

zijn binnenafmetingen. Deze kerk is ovaal van vorm en heeft een koepelvormige overkapping van 800 m², die geconstrueerd is uit een dun laagje beton van 7cm dik. Om het verkeer beter in de hand te hebben, worden er brede wegen aangelegd: de avenue Gérard-Yvon (richting le Mans) in 1967, de boulevard Kennedy tussen 1978 en 1980 en de omleiding van de autoweg N 10 (Bordeaux-Parijs) in 1976.

De huidige stad

Sinds de jaren 1980 - 1990 breidt de stad zich meer en meer uit naar het zuiden, waar voorheen de wijngaarden een natuurlijke grens vormden. Er worden in het zuiden plannen gemaakt voor urbanisering, in de wijk Aigremonts (oorspronkelijke betekenis "steile heuvels"). Deze urbanisering zorgt voor een evenwichtige verdeling van bevolking en activiteiten in een stad die inmiddels 18 500 bewoners telt, en die het centrum vormt van een regio met meer dan 30 000 inwoners.

Balzac heeft zich geïnspireerd op één van de herenhuizen in de rue Guesnault voor de geschiedenis over la Grande Bretèche.

Kalkrotsen aan de zuidkant van de wijngaarden.

De waterpoort of de Arche des Grands-Prés die over de Loir staat.

Eigentijds glas-in-loodraam door Anne Huet, in de kerk Notre-Dame-des-Rottes.

Vendôme in de XVIIe eeuw overgenomen door Gervais Launay in de XIXe eeuw.

De privékapel Notre-Dame-de-pitié.

Het klokkenspel van de toren Saint-Martin loopt op het ritme van de uren en van de harten van de inwoners van Vendôme.

De stad in de loop der eeuwen

Het is niet bekend in welke periode het graafschap Vendôme gesticht is. We weten alleen dat het gebied ongeveer het oude "Pagus vindocinensis", ofwel land van Vendôme bestreek, dat op zijn beurt weer een deel was van "Civitas Carnutarum" of stad van de Carnuten, waaronder Autricum, dat later Chartres werd.

Raoul de St-Venant (1854-1927)

Topografisch en historisch woordenboek van de bevolking en het arrondissement Vendôme

Kardinalen en religieuzen, detail van een glas-in-loodraam van de abdij van de la Trinité.

Gracchus Babeuf, één van de sympathisanten van de "Conspiration des égoux", terechtgesteld en geëxecuteerd te Vendôme in mei 1796.

Hoewel het herenhuis van de hertogen van Vendôme vernietigd is toen het koninklijke plein aan het eind van de XVIIIe eeuw verbouwd werd, draagt dit Parijse plein nog steeds hun naam.

Detail van de koperen wand van le Minotaure, de deur Gaëlle Péneau ontworpen schouwburg.

Gebeeldhouwde monnik in de koorstoelen van de Trinité.

Flamboyant gotische façade van de abdij van de Trinité.

Detail van het oude college van de Oratorianen.

Op de grens van het domein van Anjou

In 1032 wordt Geoffroy Martel, zoon van de graaf van Anjou Foulque Nerra, graaf van Vendôme. Hiermee begint de politieke invloed van Anjou op het graafschap van Vendôme. In de loop van de tweede helft van de XIIe eeuw heersen Henri II Plantagenêt en Philippe Auguste om beurten over de stad. Doordat er onophoudelijk om grondgebied gevochten wordt, besluiten de graaf van Vendôme en die van Blois in de loop van de XIVe eeuw om hun respectievelijk grondgebied af te bakenen. Vendôme schrijft geschiedenis tijdens een twee maanden durend proces van een Franse edelman. In 1458 laat

Charles VII in zijn kasteel een "Gerechtsbed" opstellen. De hertog van Alençon wordt er veroordeeld wegens samenzwering met de Engelsen. Door het ontvangen van dit gerechtshof, toont Graaf Jean VIII zijn trouw en steun aan de koning.

La Trinité de Vendôme, een invloedrijke abdij vanaf de XIe eeuw

In 1066 is de abt Odéric de eerste die de titel van kardinaal ontvangt. Deze nauwe band tussen de abdij en het Vaticaan duurt voort tot aan de Franse Revolutie. Dankzij abt Geoffroy I (abt van 1093 tot 1132) wordt de abdij steeds belangrijker, met name door zijn optreden tijdens de Investituurstrijd. Als gevolg hiervan kan paus Urbain II zijn oorspronkelijke positie weer innemen.

De macht van de Abdij creëert regelmatig fricties met de graven van Vendôme, die met een verdrag in 1185 opgelost worden.

Het huis Bourbon-Vendôme

In 1371, na de dood van graaf Bouchard VII en zijn dochter Jeanne, erft Catherine de Vendôme, zijn zus en dus haar tante, het graafschap van Vendôme. Door haar huwelijk met Jean de Bourbon-la-Marche wordt het Huis Bourbon-Vendôme geboren. Deze dynastie markeert de geschiedenis van het graafschap en hertogdom vanaf 1515. Zo speelt gravin Marie de Luxembourg (1462-1546), dochter van Pierre de Luxembourg en van Marguerite de Savoie, na de dood van haar echtgenoot François de Bourbon, een belangrijke rol als weldoenster gedurende een halve eeuw. Op haar initiatief worden onder andere de kapel Saint-Jacques, de poort Saint-

Georges en de collegiale kerk van het kasteel verfraaid en de kerk Saint-Martin gerestaureerd. Op 20 oktober 1548, treedt Jeanne d'Albret (1528-1572) in het huwelijk met Antoine de Bourbon (1518-1562), tweede hertog van Vendôme. Als protestantse valt zij op in het katholieke Vendôme. In 1562 wordt de collegiale kerk Saint-Georges door de Hugenoten geschonden. Deze necropool van het Huis van Bourbon Vendôme, die middenin hun kasteel gevestigd was, werd in 1793 verwoest, en is nu een ruïne. Henri IV bestormt in november 1589 het kasteel en de stad die dan in handen zijn van de katholieke liga.

Vendôme in het hart van de revolutionaire geschiedenis

Vendôme ligt op meer dan 120 km afstand van Paris, een afstand die noodzakelijk geacht werd voor een gerechtshof in tijden van revolutie. Alleen zo kon het gerechtshof in alle rust zijn werk uitvoeren. Zo verwelkomt Vendôme het Hooggerechtshof voor het proces van Gracchus Babeuf, Augustin Darthé en hun aanhangers. Uiteindelijk zullen de heftige discussies tijdens de zittingen (en ook in de stad zelf!) die meer dan zeven maanden geduurd hebben, leiden tot de executie van de twee hoofdverdachten et de deportatie van het overgrote deel van hun aanhangers. 1796 luidt het einde in van de sympathisanten van "La Conspiration des égoux" (het complot van de gelijken) maar hun ideeën worden na de Revolutie van 1830 opnieuw leven ingeblazen.

Het bombardement van 15 juni 1940

Deze gewelddadige gebeurtenis eist een zware tol (89 doden en meer dan 200 gewonden). De aanblik van het stadscentrum is volledig veranderd. Circa vier hectare grond wordt verwoest door het bombardement en de daaropvolgende brand. Het gerechtshof, het gouverneursgebouw, maar ook vele vakwerkhuisen zijn verdwenen. Vandaag de dag zijn er nog slechts een zestigtal vakwerkhuisen over, veelal verborgen achter pleisterwerk.

Een bruisende stad

Dankzij de aanleg van een hogesnelheidslijn (TGV) met treinstation in 1990, ligt Vendôme nog slechts op 43 minuten van Parijs. Hierdoor heeft er eveneens een belangrijke economische verschuiving plaatsgevonden. Deze spitst zich toe op drie industriële sectoren: de luchtvaart-techniek, de klein elektro-sector en de autoindustrie. Door de vele winkels en diensten en door het culturele en zeer actieve verenigingsleven, kan Vendôme trots zijn op zijn positie als regionaal middelpunt van een gebied met meer dan 70 000 inwoners.

Smaken en weetjes

Koop abrikozen,
roosjes en artijsokken,
Aardbeien en slagroom;
In de zomer is het dat waarvan ik droom,
Wanneer ik ze aan de rand van de rivier
Eet op het ritme van het stromend water.

*Pierre de Ronsard (1524-1585)
"Odelette du Bocage" uit 1554 - Livres des odes de jeunesse.*

Het plein Saint-Martin, in het centrum van de stad.

Een van de 232 middeleeuwse nog bewaard gebleven manuscripten die in de bibliotheek van Vendôme te bewonderen zijn. Dankbetuiging van de heilige Paul (Ms 23 - F.165 - XIII eeuw).

Gebeeldhouwde wijnbouwers aan het eind van de XVIe eeuw in de koorstoelen van la Trinité.

Wijnoogst op de heuvel van Les Coutis.

Concert in de zomer.

De wijngaarden in Vendôme

Er zijn nog altijd wijngaarden in Vendôme te vinden, maar deze hebben toch steeds meer plaats moeten maken voor graanvelden. Bijna 90 % van alle wijngaarden is na de Tweede Wereldoorlog vernield. Maar sinds het verkrijgen van een "Appellation d'Origine Contrôlée" (Erkenning dat de wijn afkomstig is uit die bepaalde regio) genaamd "Coteaux du Vendômois" in 2001, kunnen de wijnbouwers de streek van Vendôme weer op de kaart te zetten.

Zo geeft de Pineau d'Aunis, een moeilijke druivensort, een wijn met een typische pepersmaak: de frisse "gris" (rosé). Maar de streek is eveneens goed vertegenwoordigd in rode wijnen, het resultaat van een assemblage van de Pineau d'Aunis, de Pinot noir en de Cabernet franc. Verder is er de verassende Chenin blanc. Hieruit komt een droge wijn voort, met een fruitboeket, die ideaal is in combinatie met vis of een geitenkaas uit de streek. De beste manier om deze wijngaarden te ontdekken is nog altijd om naar de helling van de Coutis te gaan, waar wijnhuis, wijnstoktuin (uitleg van de wijncultuur), boomgaard en plattgrond u een heldere uitleg geven. En bovendien kunt u genieten van een prachtig uitzicht op Vendôme.

Zoete heerlijkheden

Lekkerbekken kunnen hier hun hart ophalen: ook van de geschiedenis van Vendôme en omgeving kunt u met volle teugen genieten! De plaatselijke bakkers hebben hun fantasie de vrije loop gelaten door in hun recepten allerlei personages en anecdotes te verwerken... De zogenaamde Carrés Ronsard van noga en praliné, of de Croquignolles balzaciennes met beschreven blaadjes op schuimpjes en amandelen. Een ware "litteraire proeverij" ... De Rochambeau (een soort chocoladekoekje) kunt u het beste proeven onder het standbeeld van diezelfde maarschalk die in Noord-Amerika ten tijde van de onafhankelijkheidsoorlog naam maakte. Iedere lekkernij heeft zijn eigen kleine of grotere verhaal, aan u om dat te ontdekken: Croc'champalus, Sainte-larme, Malice du loup...

Tuinstad en tuinen in de stad

Vendôme heeft sinds de XVIIIe eeuw een uniek erfgoed van groen waardoor het als stad met "4 bloemen" (4de categorie) op de lijst van "ville fleurie" staat en waardoor het 10 jaar achter elkaar de "Grand Prix national du fleurissement" (nationale bloemversier-prijs) gewonnen heeft. In het Ronsard park en het kasteelpark staan vele bomen - waarvan sommige meer dan tweehonderd jaar oud - die van botanisch belang zijn. De plataan die in 1759 aan de rand van de Loir geplant is en de libanonceder, die sinds 1807 in het kasteelpark staat, zijn de meest beroemde. De milieu- en groendirectie van de stad heeft zich al sinds lange tijd gespecialiseerd in "mosaiculture". U kunt deze ware bloeiende kunstwerken die ieder seizoen vernieuwd worden, bewonderen bij

het square Belot, aan de rand van de Loir en in de bibliotheektuin. Verder zijn er diverse plantencollecties te bewonderen zoals de salie en geurplanten op de binnenplaats van het klooster la Trinité. De liefhebbers kunnen zo een les plantkunde in de openlucht volgen in bepaalde parken in Vendôme.

Festivals en optredens

Het hele jaar door kunt u kiezen uit een veelvoud van evenementen. In de lente is er het "Prokino" festival van de Duitstalige film en het internationale gitaarfestival; de zomer staat bol van de openluchtevenementen zoals "Les Promenades photographiques" (fototentoonstellingen op verschillende plaatsen in het centrum), verhalenvertellers en "Les Promenades musicales en

pays de Vendôme", een nieuw festival dat georganiseerd wordt door het Ensemble Orchestral van Parijs, en dat jonge dirigenten de mogelijkheid geeft een masterclass te volgen. In oktober is er de "Rockomotives", een evenement van actuele muziek dat vooral bekend staat om zijn nieuw talent. In december is er het "Festival du film" waar de beste korte en middellange Franse en Europese films een prijs winnen. De liefhebbers van cultuur in Vendôme kunnen profiteren van een technisch hoogstaande theaterzaal "Le Minotaure", ontworpen door Gaëlle Péneau en in 2002 in gebruik genomen. Deze zaal heeft 760 zitplaatsen en ontvangt jaarlijks meer dan 10 000 toeschouwers.

De markten

Iedere vrijdag in het centrum en iedere zondag in de wijk les Rottes vullen allerlei producten de marktkramen. In de binnenstad staan de groenten- en fruitkraampjes in de overdekte markthal in Baltardstijl, maar ook in de zijstraten en pleintjes daaromheen. De markt in de wijk les Rottes wordt gehouden in de avenue Georges Clemenceau.

In de voetsporen van een erfgoed

Ontdek de historische plekken Van de tuin van het voormalig college met zijn trotse platanen tot aan de oevers van de Loir.

Het binnenplein van het stadhuis.

Gebeeldhouwd detail van de kapel Saint-Jacques.

De toren van l'Islette.

De wasplaats van Les Cordeliers (eind XVe eeuw).

Het koor van de abdij van de Trinité.

De rue du Change in 1856, aquarel van Gervais Launay.

Via 2 verschillende rondwandelingen kunt u de oude binnenstad van Vendôme beter leren kennen. Het vertrekpunt voor beide wandelingen is het VVV en ze vullen elkaar aan, zodat u ten volle kunt genieten van de rijkdom van dit stedelijk erfgoed.

Eerste parcours In het hartje van de stad

Het stadhuis

De hertog César van Vendôme sticht in 1623 een college dat hij aan de Oratorianen (religieuze congregatie ontstaan in Frankrijk in de XVIIe eeuw) toevertrouwt. Dit gebouw verandert meermaals van naam; aan het eind van de XVIIIe eeuw was het een koninklijke militaire academie, en in 1930 wordt het omgedoopt tot Ronsardlyceum. In 1969-1970 wordt een nieuw lyceum gebouwd aan de noordkant van de stad, waardoor het oude leeg komt te staan. In 1982 wordt het verbouwd en doet tot op heden dienst als stadhuis.

Tussen 1639 en 1777 wordt het met bakstenen en kalksteen gebouwd in de stijl van de klassieke Franse architectuur. Een mooi voorbeeld hiervan zijn de gevels aan de "Cour d'Honneur" in het verlengde van de grote poort die uitkomt op de rue St. Jacques. Honoré de Balzac (1799-1850) volgde zeven jaar lang, aan het begin van de XIXe eeuw, onderwijs aan het college van Vendôme. Hij werd vaak gestraft en opgesloten in een kamertje van het voormalige hôtel du Bellay, vandaag de dag beter bekend als het hôtel du Saillant, waar het VVV gevestigd is.

De kapel Saint-Jacques

Vanaf de XIIIe eeuw worden hier pelgrims verwelkomt die op weg zijn naar Saint-Jacques de Compostelle. De huidige gotische flamboyante kapel is het resultaat van diverse transformaties in de XVe en XVIe eeuw. Vanaf 1623

eigenen de Oratorianen, die aan het nabijgelegen college les gaven, zich deze kapel toe. Ten tijde van de Revolutie is de kapel buiten gebruik geraakt en wordt eerst als militaire opslagplaats en vervolgens als theater gebruikt, waarna hij in 1826 weer als religieus gebouw dienst doet. Sinds 1982 worden er in de Saint-Jacques kapel eveneens exposities georganiseerd. De rue du Change dankt zijn naam aan het wisselkantoor dat er in 1354 gevestigd was. De straat is in de XIXe eeuw verbreed en is vanaf 1978 autovrij. Het huidige postkantoor is vanaf 1956 gevestigd in voormalig warenhuis "Les Nouvelles Galeries" dat gebouwd is aan het begin van de XXe eeuw.

De Islette toren

De Islette toren maakt deel uit van de vestingmuren, die in de XIIIe eeuw aan de rand van de Loir gebouwd zijn. Vanaf de XVIIIe eeuw wordt deze toren, evenals alle andere verdedigingswerken, verwaarloosd,

gedeeltelijk afgebroken en opnieuw gebruikt door de bewoners van Vendôme. In de loop der eeuwen raken de vestingmuren en de bruggen, die toen nog van hout waren, door de vele overstromingen van de Loir beschadigd. Zo is de Chartrain brug, die vlakbij de Islette toren ligt, in 1691 volledig opnieuw uit steen gebouwd.

Het oude franciscanerklooster

In de XIIIe eeuw, als de tempeliers vertrokken zijn, wordt dit klooster één van de belangrijkste vestigingen van de franciscanen. In 1589, toen de stad onder het beleg van Henri IV lag, wordt het klooster geplunderd als wraak op de weerstand tegen de Hugenoten onder leiding van de franciscanen. Na de Revolutie wordt het klooster door Benedictijners van Calvaire gekocht die het uitbreiden en

er een school van maken. In 1971, vestigt het ziekenhuis van Vendôme, dat sinds 1964 eigenaar is van het klooster, er een bejaardentehuis. De huidige place de la Liberté krijgt zijn naam pas in 1913. Wat voorheen een bebouwd eilandje was, verdwijnt door de omleiding van de rivier de Loir, en heeft plaats gemaakt voor een groot plein.

De tuintjeshelling

Wat in de Middeleeuwen nog nat grasland was, wordt in de XIXe eeuw de vuilstortplaats van de stad. Uiteindelijk wordt dit gebied aan de rand van de Loir opnieuw bewerkt en het wordt in 1898 het square Belot. De militairen, die in de abdij van Trinité gevestigd zijn, bouwen de Islette brug om de wijk en hun kazerne toegankelijk te maken. Ieder jaar worden op de "pente des petits jardins" nieuwe bloemencomposities geëxpo-

seerd. Al deze parken en tuinen dragen bij aan de kwaliteit en diversiteit van de bloemdecoratie in Vendôme.

De waterpoort

Deze poort, die in de loop van de XIIIe en de XVe eeuw versterkt werd, wordt ook wel de "arche des Grands Prés" genoemd, vanwege het gebied waar het middenin staat. Sinds de middeleeuwen wordt de watertoevoer van de Loir, die de molens in de stad van water moet voorzien, gecontroleerd. Zo werd er door de monniken van Trinité een stuwdam aangelegd zodat hun molen, de "moulin Perrin" voldoende water kreeg. Pierre de Ronsard (1524-1585) schrijft over de vallei van de Loir en over de inwoners van Vendôme. Deze hofdichter is geboren in de manoir de la Possonnière, op circa veertig kilometer afstand van Vendôme.

De abside van de Trinité

De benedictijner abdij de Trinité bezit sinds de Romeinse periode een kerk. In 1271 besluiten de monniken deze kerk die in verval is geraakt, te restaureren. Rond 1308 wordt een nieuw koor gebouwd. De harmonie van de verhoudingen en de brede muuropeningen versierd met vele motieven en driepassen maken het een goed voorbeeld van de rayonnante gotische architectuur. Naar het schijnt, woonde de abt kardinaal vanaf de XIIe eeuw in een eigen woning en deelde niet meer een slaapzaal met de andere monniken. Het huidige gebouw komt nog gedeeltelijk overeen met de woning, die aan het begin van de XVe eeuw in gotische flamboyante stijl is gebouwd. De rue de l'Abbaye bestaat pas sinds begin XIXe eeuw. Het klooster is dan al niet meer in gebruik. De brug "le pont de l'abbaye" is in 1859 voltooid en maakt dit steegje opnieuw toegankelijk.

In de voetsporen van een erfgoed

Van het oude benedictijner klooster tot de poorten van de stad... Al deze pittoreske plekjes hebben een eigen verhaal.

Soldaten van de 20e regiment "Chasseurs à chevaux", voor de wijk Rochambeau in de oude abdij van la Trinité.

De maarschalk van Rochambeau, geboren in Vendôme, door F. Hamar.

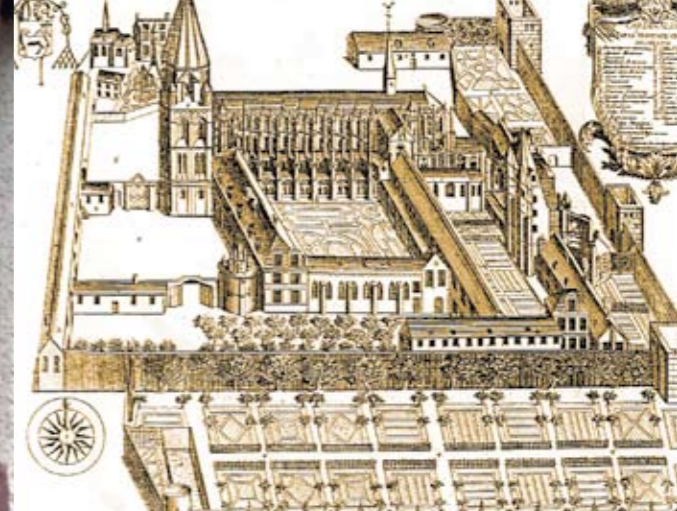
Vele botanische variëteiten (hier een salvia discolora) groeien en bloeien in de geurige tuin van kloosterhof.

Glas-in-loodraam uit de XIXe eeuw van Maria tenhemelopneming, atelier Lobin, de kerk La Madeleine.

De heilige Louis op het huis Saint-Martin.

Schuin zicht op de abdij van de Trinité in de XVIIe eeuw.

De wijk Rochambeau

In 1791 worden de gebouwen van de abdij van de Trinité verkocht. Er wordt een gerechtshof, een gevangenis en een prefectuur in gevestigd. In 1802 vestigt zich in de wijk, die in 1886 de naam Rochambeau krijgt, een cavalerie. Er worden meer dan dertig gebouwen (stallen, maneges, winkels...) gebouwd. De laatste van de in Vendôme gevestigde regimenten is de "20e Chasseurs à cheval", in 1914 verdwenen. De gendarmerie, die als laatste in deze gebouwen gehuisvest is geweest, verhuist in 1996 naar gebouwen in de directe omgeving. De primitieve kerk dateert uit de XIe eeuw tegelijkertijd met de stichting van de abdij. De grote ramen aan de achtergevel zijn

tijdens de Revolutie gemaakt om het refectorium, waar de gevangenen aten, beter te verlichten. De zaal behoudt overigens deze functie van kantine in de XIXe eeuw ten tijde van de cavalerie. Aan de achterzijde van het gebouw zijn de oorspronkelijke romaanse vensters en zuilen nog te herkennen.

De kloosterhof

Het klooster (van het Latijn "claustrum": afsluiting) is een plaats gereserveerd voor de monniken die er mediteren. Het neemt een centrale plaats in in de benedictijner abdij en is omringd door de slaapzaal, de eetzaal en het gastenverblijf. De cirkelvormige keuken (zoals in Fontevraud) en de zuidvleugel zijn vervangen door een groter gebouw, dat nodig was om de benedictijner mauristenmonni-

ken in de XVIIIe eeuw te kunnen huisvesten. Na afbraak door het leger in 1907 is enkel nog de noordzijde van het klooster, langs de kerk bewaard gebleven. In de kapittelzaal kwamen de monniken dagelijks bijeen. Eén van de muren van deze zaal is versierd met prachtige fresco's (eind XIe begin XIIe eeuw) die in 1972 ontdekt zijn, achter een XIVe eeuwse muur. De "miraculeuze visvangst" (Johannes 21, 1-14) is de mooiste van deze fresco's die de gebeurtenissen illustreren van na de wederopstanding van Christus.

De gevel van de Trinité

In 1508 ontwerpt en bouwt de architect Jean Texier alias Jean de Beauce, samen met enkele beeldhouwers de voorgevel van de abdij van de Trinité. Deze "gebeeldhouwde illuminatie" is één van de meesterwerken van de flamboyante gotische kunst. De klokkentoren uit de XIIe eeuw

is eveneens een bijzonder bouwwerk. Deze doet sterk denken aan de zuidelijke klokkentoren van de kathedraal van Chartres die rond dezelfde tijd is gebouwd.

Vakwerkhuzen

Vele middeleeuwse huizen in het oude stadscentrum van Vendôme zijn van vakwerk gemaakt, wat in de XVIIIe en XIXe eeuw de meest goedkope bouwtechniek was. Het huis Saint-Martin dateert van eind XVe eeuw, en bestaat uit een aantal houten palen die op de zogenaamde "sablières" (horizontale balken) bevestigd zijn. Op de begane grond zijn vier beeldhouwwerken te zien, te weten van links naar rechts: saint Martin, saint Jacques, saint Jean-Baptiste en saint Louis. Jean-Baptiste Donatien de Vimeur, later Maarschalk van Rochambeau, is geboren in Vendôme op 1 juli 1725. Op het plein Saint-Martin staat sinds 1900 zijn standbeeld, ter nagedachtenis aan zijn vele wapenfeiten. Aan

de zijde van George Washington, behaalde hij in 1781 de overwinning bij Yorktown, een belangrijke slag in de Amerikaanse onafhankelijkheidsoorlog.

Tweede parcours Wandeling naar het kasteel

De kerk Sainte-Marie-Madeleine

Op 2 juni 1474 sticht Jean VIII, graaf van Vendôme, de kerk Sainte-Marie-Madeleine met de steun van de inwoners en vooral de broederschappen van de wijnen tuinteelt die vele terreinen in de directe omgeving bebouwen. Het gebouw dateert weliswaar uit de 15de eeuw, maar het is van binnen volledig gerestaureerd in de 19de eeuw, waar een mooi geheel van glas-in-loodramen uit het atelier Lobin in Tours te bewonderen zijn.

De oorsprong van het ziekenhuis dat tegen de place de la Madeleine aanligt, gaat terug tot 1620-1623 wanneer César de Vendôme besluit er een hospice te vestigen. Deze in eerste instantie religieuze instelling wordt vanaf 1905 voor iedereen toegankelijk.

De bibliotheek

Dit gebouw is ontworpen door de architect Édouard Marganne en gebouwd tussen 1866 en 1868, met als doel er een bibliotheek, een museum en een geschiedkundig genootschap in te huisvesten. In juni 1940 blijft het door het bombardement gespaard en wordt dan het stadhuis. De complete museumcollectie wordt in 1953 overgebracht naar de abdij van de Trinité. Sinds 1986 is er enkel nog de bibliotheek gehuisvest, terwijl het stadhuis in het voormalige lyceum Ronsard zijn intrek genomen heeft. Gervais Launay (1804-1891), tekendocent aan het college van Vendôme, was een groot

liefhebber van geschiedenis en van archeologie. Kopieën van de aquarellen die hij gerealiseerd heeft zijn gebruikt voor de informatieborden die u tegenkomt op beide rondwandelingen. De originelen worden bewaard in de bibliotheek van Vendôme.

De kapel Saint-Pierre-la-Motte

Deze XIe eeuwse kapel behoorde bij een priorij van de monniken van Saint-Georges-des-Bois. Hij werd in 1791 verkocht en meerdere keren verbouwd, waardoor er nog slechts een derde van over is. De ruimte binnen is perfect afgestemd op de sobere buitenkant van dit Romaanse bouwwerk dat vandaag de dag tot één van de oudste monumenten van Vendôme gerekend wordt.

In de voetsporen van een erfgoed

Wandel door de straatjes in de stad en werp een nieuwsgierige blik op alle monumenten. Deze wandeling vertelt u alles over de geschiedenis van de stad.

Beeldhouwwerk in de kapittelzaak.

De Maagd met het Kind, glas-in-loodraam rond 1125 in de abdij van la Trinité.

In de Saint-Georges poort worden sinds 1467 al raadsvergaderingen gehouden.

Een waterspuwer van klei door kinderen gemaakt.

Aan de zuidkant van de wijngaarden wordt de stad gedomineerd door het kasteel en het park.

Elke vrijdag is er in de hallen een gezellige markt.

De oude kerk Saint-Martin

De toren van Saint-Martin is de voormalige klokkentoren van een kerk die vrijwel het gehele oppervlakte van het huidige plein in beslag nam. Na de Revolutie is de structuur van het bouwwerk door de vele aanpassingen verzwakt geraakt en uiteindelijk is in 1854 het gewelf ingestort. Hierna wordt de kerk afgebroken maar de toren (eind XVe, begin XVIe eeuw) blijft in gebruik als klokkentoren. Het carillon van de Saint-Martin toren speelt een deuntje dat een opsomming is van de enige steden die de kroonprins Charles VII in de XVe eeuw onder zijn bewind had: "Orléans, Beaugency, Notre-Dame-de-Cléry en Vendôme..."

Het marktplein

Vroeger was dit een publieke schand- en executieplaats, die in de XVIe eeuw is opgeheven, en plaats maakte voor het marktplein, la place du Marché, dat in eerste instantie slechts één verbrede straat besloeg. Om de verkeersproblemen op te lossen, die door de markt ontstonden, koopt de stad huizen op, die ze dan afbreekt. De huidige overdekte markthal is in 1896 ingewijd en in 1981 voorzien van ramen.

De wijk van de wederopbouw: op 15 juni 1940 is Vendôme gebombardeerd. Door een brand raakt de vestingpoort van Saint-Georges beschadigd. De brand vernietigt eveneens bijna een kwart van alle gebouwen in de binnenstad. De aanblik van de stad wordt door de architect Jean Dorian opnieuw uitgedacht, waarbij hij de straten aanpast aan het steeds drukker wordende verkeer.

De poort van de Pont neuf

De houten brug die in de XVIIIe eeuw de binnenstad met het hoenderhof van het kasteel aan elkaar verbond, verdwijnt vanwege gebrekkig onderhoud. De poort van de Pont neuf, die de ingang tot deze brug was, is nog het enige overblijfsel van de verbinding tussen deze twee versterkte muren.

Bij de plundering van Vendôme op 19 november 1589, kwamen de troepen van Henri IV via deze poort de stad binnen nadat ze het kasteel ingenomen hadden.

De poort van Saint-Georges

Deze poort is de enige die nog is overgebleven van de oorspronkelijk vier poorten die de stad domineerden. In 1467 staat graaf Jean VIII deze poort voor eeuwig af aan de schepenen, die er hun vergaderingen houden. De poort is versierd met een decor

van XVIe eeuwse medaillons. Sinds de restauratie in 1959, als gevolg van het bombardement van 1940, wordt er opnieuw door de gemeente vergaderd en wordt er eveneens getrouwd. Het huis "Fisseau", naast de poort van Saint-Georges, dateert van 1947. Albert Fisseau, timmerman en lid van het gilde, heeft dit vakwerkhuis gebouwd, waarvan één van de dakramen rijkelijk bewerkt is.

Het kasteel in de XVIIe eeuw

Op een gravure van het kasteel in de XVIIe eeuw komt duidelijk de omvang van aanpassingen naar voren die door hertog César de Vendôme werd vereist. Hij laat een helling en een poort bouwen die het kasteel beter toegankelijk maken. Twee eeuwen eerder werden al ruime verblijven gebouwd, waarvan nog slechts de grondstructuur van de torens op de helling over is gebleven. Beneden ligt de "rue Ferme",

waar het voormalige hoenderhof van het kasteel lag, een soort beveiligde gang tussen versterkte poorten. De huizen in deze straat zijn voornamelijk oude kanunnikenhuizen van de collegiale kerk van het kasteel.

De voormalige collegiale kerk Saint-Georges

In de collegiale kerk van het kasteel bevinden zich vanaf zijn constructie in de XIe eeuw tot de XVIIe eeuw de graftombes van de graven en hertogen van Vendôme, met name die van Jeanne d'Albret en Antoine de Bourbon, de ouders van Henri IV. Helaas wordt na de Revolutie niet alleen het kasteel verwoest, maar eveneens dit heiligdom van de familie Bourbon Vendôme, dat door twee eerdere aanvallen al beschadigd was (in 1562 door de Hugenoten en in 1793 door de Revolutionairen). De hagen (in 1935 geplant) geven de oorspronkelijke opzet van dit gebouw weer.

De middeleeuwse vestingmuur van het kasteel

Het allereerste gedeelte dat in de XIe eeuw versterkt werd, was de vierhoekige donjon die aan de noordwestzijde van de rotshelling stond (aan de buitenzijde van het huidige park, op een privédomein genaamd La Capitainerie). De middeleeuwse vesting, waarvan de muren nog gedeeltelijk te zien zijn, dateert uit de XIIIe eeuw. De toren van Poitiers, de hoofdtoren, domineert nog steeds vanwege zijn afmetingen, en werd in de XIVe eeuw versterkt. Het kasteel wordt door de hertogen van Vendôme verwaarloosd, waardoor het in 1712 onder het bestuur van het koningshuis komt te staan, maar hierdoor krijgt het niet meer aandacht dan voorheen. In 1791

is het kasteel een complete ruïne geworden en wordt verkocht aan verschillende personen. De trotse ceder, die in 1807 geplant is, geeft duidelijk de huidige functie van het park weer. In maart 2001 stort een toren en een gedeelte van de vestingmuur in wat verklaart waarom de overblijfselen schuin op de helling staan.

Beroemdheden

Louis en ik kregen zoveel overschrijfwerk als straf dat we geen zes vrije dagen hadden in de twee jaar dat onze vriendschap geduurd heeft. Zonder de boeken die we in de bibliotheek vonden, en die onze hersenen in leven hielden, zouden we door dit systeem volledig afgestompt geraakt zijn

Honoré de Balzac - "Louis Lambert"

Honoré de Balzac

In "Louis Lambert" beschrijft hij de zeven jaar die hij doorgebracht heeft op het internaat van Vendôme (huidige stadhuis). Dit boek toont ons de strenge discipline, ongetwijfeld een overblijfsel van de koninklijke militaire academie. Balzac is hierin "een scholier met het minste initiatief, de meeste luiheid, het meest dromerig en het vaakst bestraft". De straffen zijn afwisselend streng en minder streng: slaag met de plak, of overschrijfwerk in de "culottes de bois", een bijnaam voor de afgesloten bedden in de slaapzaal.

Pierre de Ronsard

Geboren in 1524 in het manoir de la Possonnière in de gemeente Couture-sur-Loir. Deze hofdichter is zeer gesteld op de vallei van de Loir en op de streek rondom Vendôme, die na aan zijn hart ligt, omdat hij er de mooie Cassandre ontmoet heeft.

Henri IV

De derde hertog van Vendôme, de zoon van Jeanne d'Albret en van Antoine de Bourbon, valt het kasteel en vervolgens de stad aan om de aanhangers van de katholieke Vendôme-liga te overwinnen. Deze gebeurtenis van november 1589 heeft een grote stempel gedrukt op de plaatselijke geschiedenis. Gouverneur Maillé de Bénéhart en een franciscanermonnik worden geëxecuteerd vanwege de weerstand die ze boden.

Hertog César de Vendôme

Deze buitenechtelijke zoon van Gabrielle d'Estrées en van Henri IV staat vaak centraal in diverse staatsintriges. Hij was Groot Admiraal bij de Vloot en gouverneur van Bretagne, en verdeelde zijn tijd tussen Parijs en zijn kastelen in Anet en in Vendôme. Hij heeft het initiatief getoond voor plaatselijke werk-

zaamheden als het bouwen van het college van de Oratorianen (huidige stadhuis) en de verdere afwerking van het kasteel. Hij overlijdt in zijn huis in Parijs, dat later zijn naam gaf aan de place Royale, die nu niet meer bestaat, maar die tegenwoordig bekend is vanwege de vele juweliers, die er gehuisvest zijn, het bekende place Vendôme.

Jean-Baptiste Donatien de Vimeur

Deze toekomstige Maarschalk van Rochambeau (in 1791) is geboren op 1 juli 1725 te Vendôme. Hij was beroepsmilitair en behaalt zijn 1781 aan de zijde van George Washington, de overwinning van Yorktown, die beslissend was voor de Amerikaanse onafhankelijkheid. Hij ligt begraven op de begraafplaats Thoré-la-Rochette, niet ver van het familie-kasteel.

Het museum van Vendôme

In deze kunst bestaat er een hogere vreugde die zo intens is en zo hoog reikt dat men voor eeuwig in het krijt staat bij degene die het ons geschonken heeft.

Sacha Guitry - Fragment uit "Si j'ai bonne mémoire"

De permanente collectie

Deze grote en gevarieerde collectie is te zien in een gedeelte van de voormalige abdij van de Trinité. De eerste en tweede verdieping bereikt u via een stenen trap uit de XVIIe eeuw die naar de slaapvertrekken van de monniken leidde. De collectie toont zowel de geologische als de archeologische kant van de stad Vendôme en omstreken. Oude beroepen, waarvan sommige niet meer bestaan, worden in de etnologische zaal uitgelegd aan de hand van gereedschap: leerlooiers, handschoenenmakers, klompenmakers. Op het gebied van schone kunsten heeft het museum enkele mooie werken in zijn bezit: de harp van Marie-Antoinette, geschilderd decor van het kasteel van Richelieu, de tafel uit de rechtszaak van Babeuf. In de zaal met aardewerk zijn indrukwekkende werken te zien uit Rouen en uit Nevers.

De tijdelijke collectie

Via tijdelijke collecties kan het museum regelmatig aandacht schenken aan thema's als geschiedenis, etnologie en mode. Bovendien is er een zaal, die speciaal afgestemd is op moderne kunst, en waar ieder jaar een nieuwe collectie hangt, gewijd aan een internationaal bekend kunstenaar.

De beeldhouwer Louis Leygue

Deze behaalde in 1931 de prijs van Rome, en heeft vele giften gedaan zoals beeldhouwwerken, medailles en tekeningen. Deze laatste worden regelmatig tentoongesteld. Louis Leygue heeft rond 1968 in de kerk Notre-Dame-des-Rottes het altaar, het doopvont, het koor en een aantal muurschilderingen gerealiseerd.

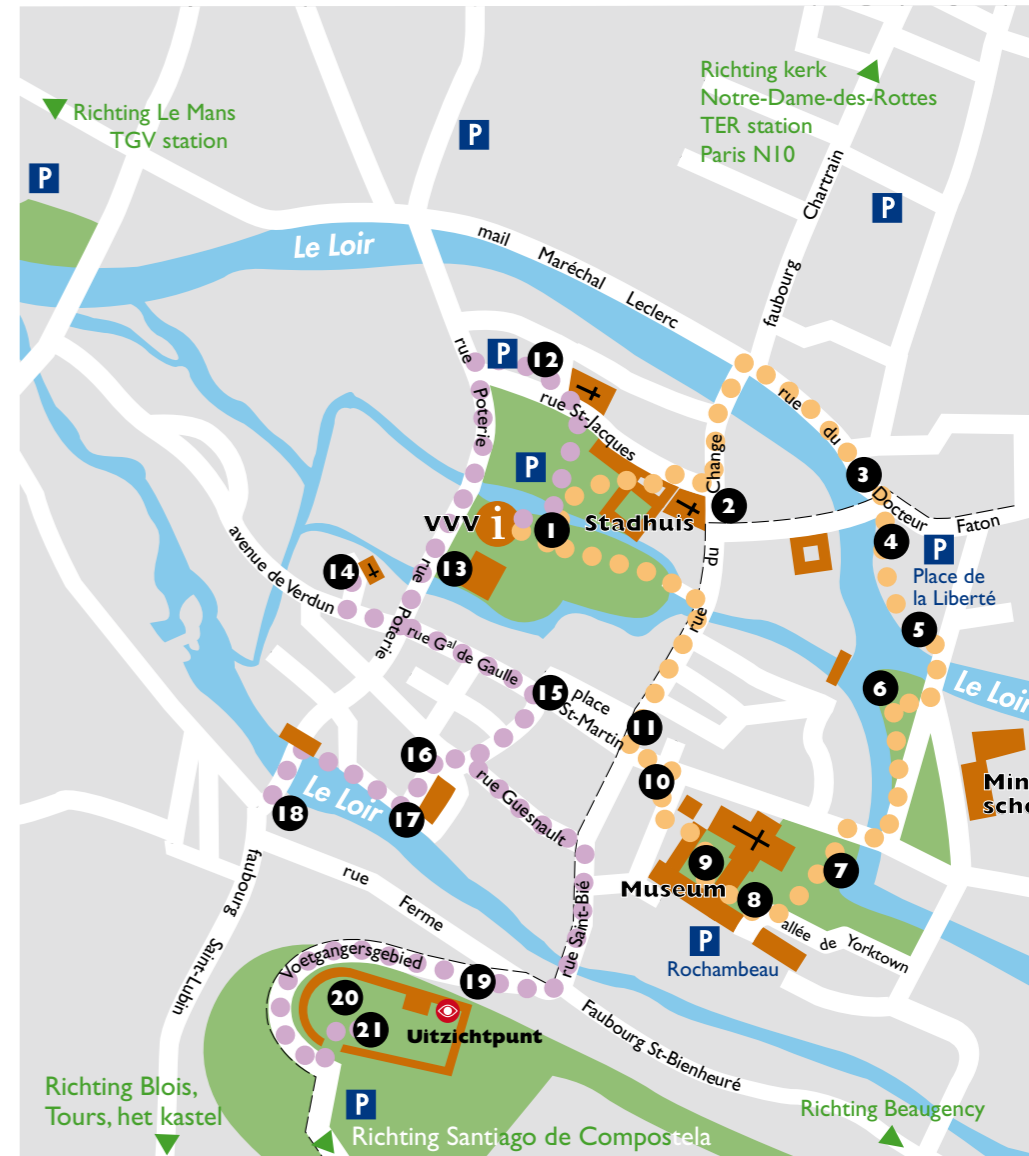
Educatieve service

Hier kunnen educatieve workshops gevolgd worden tijdens schooluren en lessen beeldhouwen op woensdag.

Praktische informatie

Cloître de la Trinité
41100 Vendôme
Tel: +33 (0)2 54 77 26 13
10 u - 12 u en 14 u - 18 u
dagelijks behalve op dinsdag
Gesloten op 1 januari,
1 mei, 25 december
en op zondag van
november tot eind maart

Via 2 verschillende rondwandelingen kunt u de oude binnenstad van Vendôme beter leren kennen. Het vertrekpunt voor beide wandelingen is het VVV en ze vullen elkaar aan, zodat u ten volle kunt genieten van de rijkdom van dit stedelijk erfgoed.

Etappes van het parcours

"In het hart van de stad"

- 1 Het stadhuis.
- 2 De kapel Saint-Jacques.
- 3 De toren van Islette.
- 4 Het oude klooster van de franciscanen.
- 5 De tuintjeshelling.
- 6 De waterpoort.
- 7 De absis van Trinité.
- 8 De wijk van Rochambeau.
- 9 De kloostertuin.
- 10 De gevel van de Trinité.
- 11 De vakwerkhuisen.

"Wandeling naar het kasteel"

- 12 De kerk Sainte-Marie-Madeleine.
- 13 De bibliotheek.
- 14 De kapel Saint-Pierre-la-Motte.
- 15 De voormalige kerk Saint-Martin.
- 16 Het marktplein.
- 17 De poort van de Pont neuf.
- 18 De poort van Saint-Georges.
- 19 Het kasteel in de XVIIe eeuw.
- 20 De voormalige collegiale kerk St-Georges.
- 21 De middeleeuwse vestingmuur van het kasteel.

